

การใช้คำสมัยอยุธยา (ต่อ)

การใช้คำลักษณนามซ้ำชื่อ

- ช้าง
- ตึก
- น้ด
- นาง
- ผัด
- ภูเขา เขา
- ม้า
- รถ

คำลักษณนามที่ไม่ใช่คำลักษณนามซ้ำชื่อ

- **ดวง** (ไข่, แก้วน้ำ)
- **ดอก** (คบ)
- **ตน** (กษัตริย์, พราหมณ์, ฤๅษี)
- **ถ้า** (ครึ่ง, หน) ไม่มีใช้แล้ว
- **ท่อน** (ส่วน, ตอน) (แปลง, ฝืน)
- **บอก** (ปิ่น)
- **โบ** (แก้วมีค่า)
- **ห้ว** (ผ้า = ฝืน)

คำบุพบท

- **แก่** ปัจจุบันใช้ กับ, ต่อ, จาก ก็มี
- **แก่** ใช้นำหน้าคำนามที่รับอาการให้
- **แก่** ปัจจุบันใช้ จาก
- **ณ** ใช้กับสถานที่, เวลา
- **ด้วย** ปัจจุบันใช้ กับ
- **โดย** ปัจจุบันใช้ ตาม
- **โดย** แปลว่า ทิศ

คำบุพบท

- **แต่** เหมือนปัจจุบันคือ **จาก**
บางครั้งใช้ในความหมายอื่น
- **แต่** ปัจจุบันใช้ **ต่อ**
- **แต่** ปัจจุบันใช้ **แก่**
- **แต่** ปัจจุบันใช้ **เฉพาะ**
- **แต่** แปลว่าระยะเวลา
- **ใน** บางกรณีใช้แทนคำว่า **ที่**
ต่อ **กับ**

- **โน** หมายความว่า ที่ ต่อ กับ

ตัวอย่าง

ชื่อนั้นอยู่สำหรับพระเจ้า แลญาติอารามซึ่งขึ้นโนพระศรี
รัตนมหาธาตุ

ส่วนหญิงนั้นให้ลงโทษดุจเดียว แล้วให้สักรูป ชาย }
หญิง }

ไว้โนแก้ม

โนกลางเมืองพัทลุง

คำเชื่อม

- **กว่า** เชื่อมคำกริยา หมายถึง
จนกว่า, จนกระทั่ง
- **กว่า** เชื่อมนาม
- **ครั้น** ไม่ใช่โดดๆ เช่น ครั้น...ก็
ครั้น...ก็จึง, ครั้นแล...ก็,
ครั้น...แล
- **จึง**
(จึง+ประธาน+กริยา)
(ประธาน + จึง + กริยา)
- **แต่, แต่...ก็**หามิได้

(แสดงเหตุผล)

- แลเห็นว่าจตอด้วยทับหลวงมีได้ จึงมหาธรรมราชาออกถวายบังคม
- ถอยหลังออกไปจนสุดที่เฝ้าแล้ว ถวายบังคมอีกสามที่จึงวิ่งไป

(ขณะนั้น)

- จึงเหยี่ยวตัวหนึ่งบินมาในอากาศเลงเห็นทารกอันนอนเหนือใบไม้นั้น

คำเชื่อม

- **ถ้าแล** (ปัจจุบันใช้ ถ้า หากถ้าหากว่า, หาก)
- **ที่, ซึ่ง, อัน**
 - อย.ตอนต้นนิยมใช้ อัน
 - สมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศนิยมใช้ ซึ่ง
 - สมัยรัชกาลที่ 1 ใช้ ที่ มากขึ้น
- **ผี, ผีว** (หมายถึง ถ้า)
- **พอ** ปัจจุบันไม่ใช่แล้ว (พอดี, บังเอิญ, เผอิญ)
- **เพื่อจะ** (หมายถึง ที่จะ)
- **แล** (หมายถึง และ, แล้ว)
- **แล** (หมายถึง ถ้า ใช้ขึ้น ความใหม่)

คำเชื่อม

- **แล** (หมายถึง แต่)
- **แล** (หมายถึง หรือ)
- **แล** (หมายถึง ส่วน)
- **หาก** ใช้โดดๆ ไม่ใช่คู่กับ คำใด
- **แห่ง** (หมายถึง ของ)

- แล (= หรือ, ส่วน)

ตัวอย่าง

ถ้ามีสงครามข้าศึกยกกองทัพเข้ามาขอบขัณฑเสมา แลเสด็จไป
ประทับแรมดุจหนึ่งพระบาทเมืองลพบุรีนั้น

เรือเจ้ากรมปลัดกรมทั้งนั้นตามเสด็จสิ้น เรือตามชั้นหนึ่ง แต่
เรือเจ้ากรมสองลำ แลเรือเจ้ากรมปลัดกรมทั้งนั้นอยู่ชั้นสอง

- แล (และ, แล้ว)

ตัวอย่าง

เขนตราให้ล่ำมแปลคำถามถึงพระราชสาสน์ศรีสวัสดิ์ แลพระ
สงฆเจ้า

- **แห่ง** (= ของ)

ตัวอย่าง

แลชายตามแข่งหน้าไปสูหาพ่อแม่ลุงตาแห่งหญิงนั้น

แลคู่ความผู้อ้างนั้นหมีได้นำไปถึงสถานที่อยู่แห่งพญาน

คำปฏิเสธ

- มี
 - มีได้
 - บมี
 - บมีได้
 - ห้ามมีได้
- มีได้...ห้ามมีได้
 - ไม่ได้...ห้ามมีได้
 - หา...มีได้
 - ไม่
 - ไม่...ห้ามมีได้

คำสั่ง

- **ฟัง** (หมายถึง ควร)
- **ได้** (หมายถึง ต้อง)
- **จง**
- **อย่า**
- **ห้าม**
- **บ่มี**
- **บ่มี...ให้**
- **ได้** (หมายถึง ต้อง, มีหน้าที่)
- **จง** (คำช่วยหน้ากริยา)
- **อย่าฟัง**

ได้ หมายถึง ต้อง มีหน้าที่ ขอได้ ขอให้

ตัวอย่าง

ห้ามอย่าให้มหาดเล็กพระราชวังบวรฯ มหาดเล็ก
เจ้ากรมต่างกรมเข้ามา แลสาวที่ได้รักษาประตูที่ๆข้างหน้าแล
ได้ว่ากล่าวรักษาพระองค์ได้ห้ามปรามปากเสียงนก กากบ
อึ่ง

- **อย่าได้** + กริยา + จง + ทุก + ลักษณะนาม

ตัวอย่าง

อย่าได้พบพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์จงทุกชาติเลย

คำลงท้าย

- **เล่า** (= เสียอีกเล่า)

ตัวอย่าง หนังสือบอกปากน้ำหรือ ทรงคิดว่าหนังสือซึ่ง
ขุนฤทธิธรรณไกร (ถือมา) พระยาสมุทรส่งขึ้นมาเล่า

- **แล**

ตัวอย่าง อันนี้เป็นคำสั่งสอนแห่งสมเด็จพระสรรเพ็ชพุทธเจ้า
ทั้งปวงทุกๆพระองค์แล

คำลงท้าย

- **เล่า** เป็นกริยาวิเศษณ์ แสดงการกระทำซ้ำซ้อน

ตัวอย่าง

ถ้าผู้มาฟ้องก่อนให้การยังหาสิ้นสุดเรื่องความไม่ ฝ่ายข้าง
หนึ่งมาฟ้องเล่าให้พิเคราะห์ดู

หญิงคนเดียวมันทำชู้ด้วยชายคนหนึ่งก่อน แล้วหญิงนั้นมา
ทำชู้ด้วยชายคนหนึ่งเล่า...

จงอธิบายคำศัพท์ที่ขีดเส้นใต้

1. อนึ่งให้ห้ามแก่เจ้าเมืองแลบหลัดเจ้าเมือง แลกรมการมิให้ว่าบังคบกกิจกทงความแฝง
2. ให้เบิกจ้งหันแก่พระครูแลสงฆ์ทั้งหลาย
3. ผู้มีคดีทั้งหลายทำหนังสือฟ้องร้องเรียนแก่มุขลูกขุนกรมการโรงสารใดๆ
4. จึ่งพระรามก็บอกแก่อาจารย์ว่าให้กรมการกฎหมายไว้
5. ครึ่งนั้นทรงพระโกรธแก่มอญ ให้เอาจมอญเผาเสียปรมาร 100

จงอธิบายคำศัพท์ที่ขีดเส้นใต้

6. ให้ป่าวพระสงฆ์อันมาแต่เมืองนอกชอกชัณฑเสมาปรจันตประเทศ
7. เมื่อออกมาแต่ครรรพ์พระมารดาที่เดือนก็วันจึงรู้
8. จดหมายมายังหลวงทิพอักษรเสมียนตรา ได้นำขึ้นกราบเรียน แต่ท้าวพระกรุณาเจ้าให้ทราบ
9. แลนางจ้ดว่านาข้าพเจ้าแต่เทียมคอนแค มาถึงไม้ไผ่ร้วบ้านเป็นนาสิบสองกระบ้ง
10. แลคู่ความผู้อ้างมิได้นำไปถึงสถานที่พญาณอยู่ไม่ถึงแต่กลางหนทางผู้อ้างพากระลาการกลับคืนมา

จงอธิบายคำศัพท์ที่ขีดเส้นใต้

11. มีชื่อพ่อชื่อปู่ชื่อตาชื่อลุงชื่อน้าอาวตามฝ่ายพ่อฝ่ายแม่ก็ดี พบชื่อแต่คนหนึ่งในเถเบียนก็ดี
12. ข้าพเจ้าขอสัญญาไว้แต่ 3 เดือน จงเอาดีบุกส่งให้
13. ครั้งนั้นพญาคำแหงแลท่ายผาคองคิดด้วยกันว่าจยอทับหลวงแลจทำหมีได้
14. ที่ข้าพเจ้าข้าหลวงมีชื่อนั้นทำทับให้อยู่ 2 ช้าง อยู่คนละห้องเหมือนพระสงฆ์นั้น
15. แลผู้มีชื่อในพระราชตำรานี้ตายไซรู้ ให้จัดเอาพี่น้องลูกหลานแทนผู้ตายนั้นให้ถ้วน